

Byla C-227/23**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2023 m. balandžio 11 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Hoge Raad der Nederlanden (Nyderlandai)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. kovo 31 d.

Kasatorės:

Kwantum Nederland BV

Kwantum België BV

Kita kasacinio proceso šalis:

Vitra Collections AG

Pagrindinės bylos dalykas

Pagrindinė byla susijusi su bendrovių *Kwantum Nederland BV* ir *Kwantum België BV* (toliau kartu – *Kwantum*) ir bendrovės *Vitra Collections AG* (toliau – *Vitra*) ginču dėl *Kwantum* rinkai pateiktos kėdės, kuria, kaip tvirtinama, pažeidžiamos *Vitra* autorių teisės.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Šis pagal SESV 267 straipsnį pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su klausimu, ar dizainerių sukurtai kėdei, kurios kilmės šalis yra Jungtinės Amerikos Valstijos, kaip „taikomosios dailės kūriniai“ Nyderlanduose ir Belgijoje taikoma autorių teisių apsauga. Tam pirmiausia reikia išsiaiškinti, ar pagrindinės bylos faktinės aplinkybės, atsižvelgiant į SESV 351 straipsnio pirmą pastraipą, patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį. Tuomet kyla klausimas, ar ir, jei taip, kaip turi būti taikomas vadinamasis materialinis abipusiškumo tikrinimas, kaip tai suprantama pagal Berno konvencijos dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos (toliau – Berno konvencija) 2 straipsnio 7 dalį, atsižvelgiant į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje (toliau – Chartija) įtvirtintas teises ir pareigas.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija patenka į materialinę Sąjungos teisės taikymo sritį?

Jei į pirmesnį klausimą būtų atsakyta teigiamai, teikiami šie klausimai:

2. Ar aplinkybė, kad Chartijos 17 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta intelektinės nuosavybės apsauga apima autorių teises į taikomojo meno kūrinį, nulemia, jog tam, kad autorių teisių (kaip jos suprantamos pagal Direktyvą 2001/29/EB) į taikomosios dailės kūrinį įgyvendinimas būtų apribojamas taikant materialinį abipusiškumo patikrinimą pagal Berno konvencijos 2 straipsnio 7 dalį, pagal Sąjungos teisę, visų pirma Chartijos 52 straipsnio 1 dalį, reikia, kad šis apribojimas būtų numatytas įstatyme?

3. Ar Direktyvos 2001/29/EB 2, 3 ir 4 straipsnius ir Chartijos 17 straipsnio 2 dalį ir 52 straipsnio 1 dalį, atsižvelgiant į Berno konvencijos 2 straipsnio 7 dalį, reikia aiškinti taip, kad, kalbant apie taikomosios dailės kūrinį, kurio kilmės šalis, kaip tai suprantama pagal Berno konvenciją, yra trečioji valstybė, o autorius nėra Sąjungos valstybės narės pilietis, tik Sąjungos teisės aktų leidėjas (o ne nacionalinės teisės aktų leidėjas) turi nustatyti, ar Sąjungoje gali būti apribojamas autorių teisių (kaip jos suprantamos pagal Direktyvą 2001/29/EB) įgyvendinimas taikant materialinį abipusiškumo patikrinimą pagal Berno konvencijos 2 straipsnio 7 dalį, ir, jei taip, aiškiai ir tiksliai apibrėžti šį apribojimą (žr. 2020 m. rugsėjo 8 d. Teisingumo Teismo sprendimą byloje C-265/19, EU:C:2020:677)?

4. Ar Direktyvos 2001/29/EB 2, 3 ir 4 straipsnius, siejamus su Chartijos 17 straipsnio 2 dalimi ir 52 straipsnio 1 dalimi, reikia aiškinti taip, kad jei Sąjungos teisės aktų leidėjas nėra numatęs autorių teisių (kaip jos suprantamos pagal Direktyvą 2001/29/EB) į taikomosios dailės kūrinį įgyvendinimo apribojimo taikant materialinį abipusiškumo patikrinimą pagal Berno konvencijos 2 straipsnio 7 dalį, Sąjungos valstybės narės negali taikyti šio patikrinimo taikomosios dailės kūriniiui, kurio kilmės šalis, kaip tai suprantama pagal Berno konvenciją, yra trečioji valstybė, o autorius nėra Sąjungos valstybės narės pilietis?

5. Ar pagrindinėje byloje nagrinėjamomis aplinkybėmis, taip pat atsižvelgiant į Berno konvencijos 2 straipsnio 7 dalies (jos pirmtakės) įsigaliojimo momentą, SESV 351 straipsnio pirmoje pastraipoje nustatytos sąlygos Belgijos požiūriu yra tenkinamos, todėl Belgija gali nuspręsti taikyti materialinį abipusiškumo patikrinimą pagal Berno konvencijos 2 straipsnio 7 dalį, visų pirma atsižvelgdama į tai, kad šiuo atveju kilmės šalis prie Berno konvencijos prisijungė 1989 m. gegužės 1 d.?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

SESV 351 straipsnio pirmą pastraipą

Chartijos 17 straipsnio 2 dalis ir 52 straipsnio 1 dalis

2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (toliau – Direktyva 2001/29) 2, 3 ir 4 straipsniai

Nurodytos tarptautinės teisės nuostatos

Berno konvencijos 2 straipsnio 7 dalis

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 *Vitra* yra Šveicarijos įmonė, gaminanti dizainerių sukurtus baldus, taip pat – kėdes, kurias sukūrė jau mirę sutuoktiniai amerikiečiai Charles ir Ray Eames. Viena iš Ch. ir R. Eames sukurtų kėdžių, kurias gamina *Vitra*, yra *Dining Sidechair Wood* (toliau – DSW). 2014 m. *Vitra* išsiaiškino, kad *Kwantum* pavadinimu „Paris“ platina ir parduoda į DSW panašią kėdę (toliau – kėdė *Paris*). *Vitra* manymu, taip pažeidžiamos jos autorių teisės.
- 2 *Vitra* pareiškė *Rechtbank Den Haag* (Hagos apylinkės teismas, Nyderlandai) ieškinį, kuriame reikalavo, kad *Kwantum* nutrauktų nurodytą jos autorių teisių pažeidimą, kėdes *Paris* atiduotų sunaikinti ir sumokėtų žalos atlyginimą. *Rechtbank* nusprendė, kad *Kwantum* nepažeidžia *Vitra* autorių teisių ir pateikdama rinkai kėdę *Paris* nesielgė neteisėtai.
- 3 *Gerechtshof Den Haag* (Hagos apeliacinis teismas, Nyderlandai; toliau – *Gerechtshof*) apeliacinėje instancijoje panaikino šį *Rechtbank* sprendimą ir nusprendė, kad *Kwantum*, pateikusi rinkai kėdę *Paris*, nuo 2014 m. rugpjūčio 8 d. *Vitra* atžvilgiu elgiasi neteisėtai, o nuo 2017 m. kovo 22 d. pažeidžia *Vitra* autorių teises. Dėl šio sprendimo *Kwantum* padavė kasacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas, toliau – *Hoge Raad*).

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 4 Šiame procese kalbama apie galimybę taikyti materialinį abipusiškumo patikrinimą, kaip tai suprantama pagal Berno konvencijos 2 straipsnio 7 dalį, ir jo aprėptį. Pagal šią nuostatą kūriniai, kurie saugomi kilmės šalyje tik kaip pavyzdžiai ir modeliai, kitoje Sąjungos šalyje turi teisę tik į tokią specialią apsaugą, kuri toje šalyje taikoma pavyzdžiams ir modeliams.
- 5 Skundžiamame sprendime *Gerechtshof* nurodė, kad kalbant apie materialinį abipusiškumo patikrinimą svarbu tai, kaip atitinkamas objektas, šiuo atveju DSW, traktuojamas kilmės šalyje, šiuo atveju Jungtinėse Amerikos Valstijose. *Gerechtshof* nuomone, šiame kontekste tik reikia, kad atitinkamas objektas kilmės šalyje būtų klasifikuojamas kaip „taikomosios dailės kūrinys“, kuriam gali būti

taikoma autorių teisių apsauga. Taigi objektas kilmės šalyje nebūtinai turi būti faktiškai saugomas pagal autorių teises.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų santrauka

- 6 Kasaciniame procese kyla klausimas, ar materialinį abipusiškumo patikrinimą šioje byloje apskritai galima taikyti. Europos Sąjunga nėra Berno konvencijos šalis, todėl nėra ir Sąjungos teisės nuostatos dėl materialinio abipusiškumo patikrinimo, kaip jis suprantamas pagal Berno konvencijos 2 straipsnio 7 dalį. Iš esmės tai reiškia, kad Sąjungos valstybės narės gali pačios nuspręsti, ar taikyti šį patikrinimą dėl kūrinio, kurio kilmės šalis yra trečioji valstybė arba kurios autorius – trečiosios valstybės pilietis. Vis dėlto remiantis 2020 m. rugsėjo 8 d. Teisingumo Teismo sprendimu *Recorded Artists Actors Performers* (C-265/19, EU:C:2020:677, toliau – Sprendimas RAAP) galima daryti išvadą, kad materialinio abipusiškumo patikrinimo, kaip jis suprantamas pagal Berno konvencijos 2 straipsnio 7 dalį, Sąjungoje taikyti negalima, kai kūrinys arba autorius yra iš trečiosios valstybės, nors Berno konvencija, priešingai nei Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos atlikimų ir fonogramų sutartis (toliau – PINO atlikimų ir fonogramų sutartis), kuri buvo nagrinėjama Sprendime RAAP, nėra Sąjungos teisės dalis. Vis dėlto Sąjunga kai kuriose sutartyse (Sutartyje dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba, ir Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos autorių teisių sutartyje) įsipareigojo laikytis Berno konvencijos 1–21 straipsnių.
- 7 Sprendimas RAAP susijęs su materialinio abipusiškumo patikrinimo taikymu pagal PINO atlikimų ir fonogramų sutarties 4 straipsnio 2 dalį amerikiečių atlikėjų atveju. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas, be kita ko, nurodė, kad toje byloje nagrinėjama teisė į bendrą teisingą atlyginimą Sąjungoje yra teisė, gretutinė autorių teisėms, todėl ji yra neatsiejama intelektinės nuosavybės apsaugos, įtvirtintos Chartijos 17 straipsnio 2 dalyje, dalis. Taigi visi šios teisės, gretutinės autorių teisėms, įgyvendinimo apribojimai turi būti numatyti įstatyme (Chartijos 52 straipsnio 1 dalis). Ši teisė kyla iš suderintos nuostatos, todėl tik Sąjungos teisės aktų leidėjas, o ne nacionalinės teisės aktų leidėjai turi nustatyti, ar reikia apriboti šios teisės, gretutinės autorių teisėms, suteikimą Sąjungoje trečiųjų valstybių piliečiams, ir, jei taip, aiškiai ir tiksliai apibrėžti šį apribojimą.

Sprendimo RAAP reikšmė Berno konvencijos 2 straipsnio 7 dalies taikymui Sąjungoje

- 8 Pagal Direktyvos 2001/29 2 straipsnį ir jo a punktą valstybės narės nustato išimtinę teisę autoriams leisti arba uždrausti atgaminti savo kūrinius. Iš 2009 m. liepos 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Infopaq International* (C-5/08, EU:C:2009:465) matyti, kad sąvoka „kūrinys“ yra suderinta Sąjungos teisės sąvoka. Teisingumo Teismas tame sprendime nurodė, kad skirtingoms kūrinio dalims taikoma Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punkte numatyta apsauga, jei jas sudaro tam tikri elementai, kurie yra paties šio kūrinio autoriaus intelektinės

kūrybos išraiška. Jei ši sąlyga tenkinama, atitinkamam kūriniai taikoma autorių teisių apsauga.

- 9 Iš 2019 m. rugsėjo 12 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Cofemel* (C-683/17, EU:C:2019:721) matyti, kad autorių teisių apsauga taikoma ir taikomosios dailės kūriniai, atitinkančiam sąvoką „kūrinys“ pagal Direktyvos 2001/29 2 straipsnį. Teisingumo Teismas šiame sprendime nurodė, kad objektai klasifikuotini kaip „kūriniai“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2001/29, kai jie atitinka sąvoką „kūrinys“, ir tokiu atveju jiems turi būti taikoma autorių teisių apsauga.
- 10 Iš pirmiau pateiktų argumentų matyti, kad Chartijos 17 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta intelektinės nuosavybės apsauga taikoma ir autorių teisėms į taikomojo meno kūrinį. Šiame kontekste, atsižvelgiant į Sprendimą *RAAP*, kyla klausimas, ar pagal Sąjungos teisę tam, kad autorių teisių į taikomosios dailės kūrinį įgyvendinimas būtų apribojamas taikant materialinį abipusiškumo patikrinimą remiantis Berno konvencijos 2 straipsnio 7 dalimi, taip pat reikia, kad šis apribojimas būtų numatytas įstatyme. Be to, remiantis Sprendimu *RAAP* darytina išvada, kad tai turi nustatyti tik Sąjungos teisės aktų leidėjas. Visgi kol kas Sąjungos teisės aktų leidėjas Sąjungos teisėje tokio apribojimo nėra numatęs. Tai galėtų reikšti, kad valstybės narės taikyti materialinio abipusiškumo patikrinimo, kaip tai suprantama pagal Berno konvencijos 2 straipsnio 7 dalį, negali.

SESV 351 straipsnio pirma pastraipa

- 11 Valstybės narės, 1957 m. įsteigdamos Europos ekonominę bendriją, norėjo, kad tai neturėtų poveikio jų anksčiau priimtiems tarptautiniams įsipareigojimams. Todėl SESV 351 straipsnio pirmoje pastraipoje nustatyta:

„Sutarčių nuostatos neturi paveikti teisių ir pareigų, kylančių iš susitarimų, sudarytų iki 1958 m. sausio 1 d. <...> tarp vienos ar keleto valstybių narių ir vienos ar keleto trečiųjų šalių.“

Kwantum teigia, kad materialinis abipusiškumo patikrinimas pagal Berno konvencijos 2 straipsnio 7 dalį patenka į SESV 351 straipsnio pirmos pastraipos taikymo sritį. Šiuo atveju pagal Sąjungos teisę, neatsižvelgiant į Sprendime *RAAP* pateiktą jos aiškinimą, nedraudžiama taikyti Berno konvencijos 2 straipsnio 7 dalies.

- 12 Vis dėlto SESV 351 straipsnis taikomas tik tarptautiniams įsipareigojimams, priimtiems iki 1958 m. sausio 1 d. Nyderlandai prie Briuselyje peržiūrėtos Berno konvencijos prisijungė 1972 m. lapkričio 16 d. ir ji Nyderlandams įsigaliojo 1973 m. sausio 7 d. Vis dėlto Belgijai Briuselyje peržiūrėta Berno konvencija įsigaliojo prieš 1958 m. sausio 1 d. Tai galėtų reikšti, kad *Kwantum* gali remtis SESV 351 straipsnio pirma pastraipa tiek, kiek *Vitra* reikalavimai susiję su autorių teisių apsauga Belgijoje.

- 13 Taigi kyla klausimas, ar autorių teisių apsaugai Belgijoje ir SESV 351 straipsnio taikymui turi reikšmės tai, kad šiuo atveju kilmės šalis, Jungtinės Amerikos Valstijos, prie Berno konvencijos (Paryžiuje priimtos redakcijos) prisijungė 1989 m. kovo 1 d., taigi išipareigojimai pagal Berno konvenciją, esant santykiui su šia konkrečia susitariančiąja valstybe, atsirado po 1958 m. sausio 1 d.

Pagrįstos abejonės

- 14 Atsižvelgiant į pirmiau pateiktus argumentus, gali kilti pagrįstų abejonių atsakant, pirma, į klausimą, ar šioje byloje nagrinėjama situacija patenka į materialinę Sąjungos teisės taikymo sritį ir, antra, į klausimą, ar Nyderlanduose arba Belgijoje – nesant atitinkamos Sąjungos teisės nuostatos – gali būti taikomas materialinis abipusiškumo patikrinimas pagal Berno konvencijos 2 straipsnio 7 dalį dėl taikomosios dailės kūrinio, kurio kilmės šalis yra trečioji valstybė, o autorius nėra Sąjungos valstybės narės pilietis. Todėl *Hoge Raad* pateikė pirmiau nurodytus prejudicinius klausimus.